

Reykjavík, 1. desember 2020

Umsögn um þingmál

Umsögn Félags íslenskra teiknara (FÍT) vegna frumvarps til laga um breytingu á lögum um listamannalaun, nr. 57/2009 (tímabundin fjölgun starfslauna og styrkja), 310. Mál.

Félag íslenskra teiknara hvetur eindregið til þess að aukið verði við framlög til listamannalauna sér í lagi til fjölgunar úthlutaðra mánaða til hönnuða. Starfslaun hönnuða telja 50 mánuði ár hvert eða rétt rúm 3% af heildarúthlutun listamannalauna.

Stór hluti hönnuða er sjálfstætt starfandi eða vinna að hluta til sjálfstætt.¹ Í kjölfar samdráttar vegna heimsfaraldurs hafa verkefni og tækifæri hönnuða dregist verulega saman. En í niðurstöðum könnunar Hönnunarmiðstöðvar kom fram að um helmingur svarenda hefði misst helming eða allar tekjur sínar vegna heimsfaraldursins.²

Stjórn FÍT vill auk þess vekja athygli á því að starfstétt myndhöfunda/grafískra hönnuða hefur verið nær algerlega sniðgengin við úthlutun Listamannalauna síðustu ár. Myndhöfundar er starfstétt sem starfar að myndlýsingum þvert á listgreinar, jafnt í bókmenntum, myndlist og hönnun. Það er mjög mikilvægt að þessi hópur eigi innangengt í hóp þeirra sem stuðning hljóta líkt og aðrar skapandi greinar. Vill stjórn FÍT því hvetja úthlutunarnefndir til fjölbreytni við val á þeim sem launin hljóta að þessu sinni og í framtíðinni.

Eitt sterkasta vopnið í baráttunni fyrir tungumálinu okkar er að á Íslandi sé öflug útgáfa íslenskra barnabóka fyrir börn frá fæðingu til átján ára aldurs.

Reynslan sýnir að listafólk sem sérhæfir sig í myndlýsingum bóka fær ekki úthlutun úr launasjóði hönnuða, ekki úr launasjóði rithöfunda og ekki úr launasjóði myndlistarmanna. Þetta er raunveruleikinn þrátt fyrir að börn og unglingar séu sá hópur lesenda sem mikilvægast er að styðja við. Það segir sig sjálft að börn sem ekki lesa bækur munu ekki breytast í fullorðið fólk sem lesa bækur, svo það er lykilatriði að sjá lesandi börnum fyrir nýju

¹ Í skýrslu Hönnunarmiðstöðvar frá árinu 2011 kom fram að um helmingur þátttakenda í könnun starfaði sjálfstætt eða rak eigið fyrirtæki.

² [Könnun á áhrifum Covid 19 á starfsemi og afkomu einstaklinga og fyrirtækja 7.-14. apríl 2020](#), Hönnunarmiðstöð.

og vönduðu efni. Starfslaun hönnuða hafa eft margvíslegar rannsóknir sem snúa bæði að eflingu þekkingar innan sviðsins ásamt því að þróa hagnýtar lausnir sem nýtast víðsvegar í samfélaginu.

Hönnuðir eru stór og þverfaglegur hópur, sem spannar víðfeðmt svið. Umfjöllunarefni hönnunar eru fjölbreytt og gegna hönnuðir mismunandi hlutverki hverju sinni. Hönnuðir skipa arkitektar, húsgagna- og innanhúsarkitektar, landslagsarkitektar, vöru- og iðnhönnuðir, leirlistamenn, fatahönnuðir, textílhönnuðir, gullsmiðir, teiknarar og grafískir hönnuðir. Starfslaun hönnuða er eini sjóðurinn sem er tileinkaður öllum þessum faghópum. Fleiri nemendur útskrifast frá Hönnunar- og arkitektúrdeild en frá nokkurri annarri deild Listaháskólans. Starfslaunasjóður Hönnunar gegnir gríðarlega mikilvægu hlutverki í grunnrannsóknnum á sviðinu sem síðan skapa ný tækifæri víðsvegar í samfélaginu.

Fjöldi úthlutaðra mánaða hönnuða hefur haldist óbreyttur frá því að lög um listamannalaun frá árinu 2009 tóku gildi og eru þeir 50 talsins (að undanskildum árunum 2010 þegar mánuðirnir voru 20 og 2011 þegar mánuðirnir voru 35).

Árið 2020 var listamannalaunum úthlutað til alls 325 einstaklinga og af þeim eru einungis 7 hönnuðir, heil 2,2% af heildarfjöldanum. Að baki þessara 7 hönnuða standa 10 fagfélög eins og upp er talið hér að ofan.

Árið 2020 var sótt um alls 697 mánuði í starfslaunasjóð hönnuða af 50 mögulegum. Eftirspurn eftir starfslaunum hönnuða er um 14 sinnum meiri en framboðið. Í myndlist var sótt um 3233 mánuði af 435 mögulegum og er eftirspurn þar 7,5 sinnum hærri, 5,1 hjá rithöfundum, 7,2 hjá tónlistarflytjendum, 7,7 hjá tónskáldum og 8,7 hjá sviðslistafólki. Ljóst er að lægsta árangurshlutfallið er í starfslaunasjóð hönnuða.

Við leggjum til við stjórnvöld að úthlutun starfslauna til hönnuða verði tvöfölduð og verði 100 mánuði og þannig, miðað við umsóknir ársins 2020, megi gera ráð fyrir að samband eftirspurnar og framboðs sé svipað þvert á listgreinar.

Í raun er þetta einfalt. Gætum sanngirni, aukum og eflum störf hönnuða á sama grundvelli og við erum nú þegar að efla aðrar listgreinar.

F.h. stjórnar FÍT

Kristín Eva Ólafsdóttir
Formaður FÍT

Gísli Arnarson
Varaformaður FÍT